

TIENG-DÂN

CAH-NHIEU HAN CHAI MI
HUYNH-THUC-KHANG
Quán-ly
TRAN-DINH-PHIEN

La Voix du Peuple 民
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BÁO-QUAN
Số 173, đường Đàng-Bà, Huế
Hộp thư: số 61
Giấy phép nói: số 63
Giấy phép: TIEN-DAN - Huế

Dầu tại kiếng
thấy thì bệnh
không khi nào
lành.

GIÁ BÁN	
ĐÔNG-PHÁP-NGOẠI-QUỐC	
Một năm... 5.000	6.000
Sáu tháng 2.500	3.000
Ba tháng 1.500	2.000

Mua báo phải trả tiền trước.
Theo và mandat gửi cho
M. TRAN-DINH-PHIEN. - A
cảng quảng-cáo, vào riêng,
khi thương-nghi trước.

104-108

CÔNG LA CHÁNH SÁCH KHẢN SỨC

Chịu bớt lương mà không muốn
có người thay

Tiếng dân số 476 và 477 có bài nói về chính sách khản sức của người Tàu phát biểu, cho là bài thuốc rất có hiệu trong khoảng kinh tế khủng hoảng này. Mà thật vậy, cái chính sách ấy không những quốc-gia xã-hội thực hành có hiệu mà phần sinh hoạt của cá nhân cũng nhứt nhĩn bớt nẩy, cũng là một phương pháp rất cần.

Trên thì Chính phủ thực hành chính sách tiết kiệm: các sự công bớt người, dớt các nhà dinh nghiệp lớn, các nhà buôn lớn cũng nhiều nhà bị khản lặn, mà hạng thái nghiệp mới ngày mới lạng. Tình cảnh trên con đường sống, nguy ngập là dường nào!

Đương trước cái trạng huống sự sống khổ khản này, những kẻ không có chỗ làm, dành ngồi chịu đói, mà những người hiện có nơi làm, nếu không biết cần kiệm để dặt, khép tiểu giảm phí mà nhàn nhưỡng với nhau thì cái nạn người thừa việc sẽ không sao tránh khỏi, cái nạn thất nghiệp không khỏi dờ dật thêm (liên các nhà dinh nghiệp, nhiều nhà làm không đủ trả công).

Mọi tài các báo trong Nam đều có đăng các tin, sự kiện nổi bật: chính sách cần kiệm, ai cũng biết các số định bởi người làm việc; anh em làm công nhật ở số Trường-tiền (Công chánh) cả tháng 129 người, là thầy thông, thầy kỹ cho đến lon-ton, hết thầy đống đống long kỳ ten vào một cái đơn gửi lên quan Thống đốc xin bớt tiền lương mình xuống để bù nhau cho anh em khỏi bị đói. Máy lợi cam động, quan trên bằng lòng ý theo, không bớt người nào, nhưng tiền lương bị bớt đến 20 phần trăm (20%).

Các báo chép tin ấy đều khen cử chỉ của anh em có lòng đoàn thể biết thương yêu nhau, và phân nan rằng số giảm 20 phần trăm (20%) nặng quá...

Phải!
Vậy anh em làm việc và làm công cũng nên theo cái gương anh em số Trường-tiền trong Nam mà thực hành cái chính sách khản sức, nghĩa là cùng làm một số, nên nhĩn nhau mỗi người một ít, mình tự khản sức cho số ấy được đứng vững mà khỏi phải thất người. Trong lúc tình hình khản này, ăn ít với nhau không hơn có kể được làm ăn mà có người bị thất chịu đói sao?

« Một người áp mặt vào lương mà khóc, cả nhà không vui ». Nhà dinh nghiệp người Nam ít và người làm công nên thương lượng nhau, theo cách khản sức nói trên, đừng dủ dắc mà bước qua cái nhịp khủng hoảng này.

GIÚP NHAU CÙNG!

Trong lúc miền Nam Trung-kỳ bị bão lụt, nhà đổ, ghe chìm, của tan, người chết... cái cảnh tượng thật thảm của bà con bị nạn đó, ai là người từ tâm, là nào bỏ qua được.

Giúp nhau cùng!

VẬN-VĂN

Cảm tác
Thế lộ trông bằng cấp mái con,
Thương ai có xác lại không hồn.
Bụi hồng chen chúc trường danh lợi,
Sóng bạc xô xao cuộc thế còn.
Trời đã già chưa sao lặn thế,
Đất như sạ mồi cờ xoang đờn.
Cho hay bên chi người hơn hết,
Sải cánh lung lay đủ chẳng môn.
Bích-Khê

II
Gai bụi phủ đầy mái tóc đen,
Nên hư, thực đời thấy như phen.
Mắt trời đang hồng trông xuống chơ,
Chân rún có chàng mình rún thấy.
Đau đớn dài chỉ thấy mờ khen
Ở đời ai biết ai không biết...
Sung nọ bao giờ cũng khác xen.
Lên Đai-từ tức cảnh
Đường lên Đai-từ ngõ cheo leo,
Chạm chạm toa xe xa xôi lại treo.
Sườn núi quanh co đường sỏi sỏi,
Cành rung thâm thắm gió thông reo.
Mây lững lờ từ mái hồi rich,
Thì ai nhà chen cánh vầng leo.
Rừng đến non tiển, liên chúng thố,
Tháng đôi quân một đi lên theo!
Q. Tân

Tình hình KINH-TẾ CHÍNH-TRỊ NHẬT-BẢN

Tình hình kinh tế và những việc xảy ra trong mấy tháng gần đây làm tăng mỗi bất bình giữa thợ thuyền, nông dân, học sinh, nhà tư bản, nhà công nghệ, nhà tài chính, và binh lính.

Nhờ thị trường thất nghiệp, theo những báo cáo của chính phủ ngày 4 tháng 10 đến 470.736 người, tình ra: cứ 1000 người dân thì có 6, 68 người thất nghiệp; tháng trước thì có 6, 15; tháng Feerler 1931 chỉ có 5, 25.

Ở các thôn quê, tư lư bán không chạy, các thứ nông sản bị giá hạ; tiền nợ, tiền địa tô, nông dân không biết lấy gì mà trả. Trong một đời miền ở phía Bắc, tình hình rất nguy kịch.

Những thanh niên ở các trường đại học và các trường công nghiệp chuyên môn ra khỏi tìm được việc làm.

Các nhà tư bản, thì trên thì trường đã bị lộ là nhiều, mà thị giá cũng còn cơ tại lặn.

Các hội công nghiệp đã nợ các nhà ngân hàng nhiều quá rồi nay không còn biết vay chỗ nào nữa, cho có vốn mà vận dụng.

Các nhà ngân hàng, vì số người ta gửi vào sụt quá đời, mà phải cái nào thiếu tiền dự trữ.

(Xem qua trang 3, cột 5)

CÔNG MỘT IT SỰ-LIỆU VỀ KHOẢNG CẬN-ĐẠI NƯỚC NHÀ PHÊ-BÌNH HAI BÀI « THỜI-VỤ-SÁCH » TRONG BẢN QUI-ƯU-LỤC CỦA ÔNG NGUYỄN-LỘ-TRẠCH

Tiếng-Dân số 421 ra ngày 3-10-31 có bài « Một đóa tiền nước ta », thuật bài « Thiên hạ đại thế luận » của ông Nguyễn-Lộ-Trạch, mà cho là một bài đại luận có giá trị trong văn giới ta, vào khoảng Cận đại. Kể đó có thuật một ít đại sự và thì vấn của ông. (Số 452-453). Ai đã đọc qua mấy bài đó cũng rõ nhân cách cao thượng, học vấn uyên bác và tâm lòng ưu-thời nhân-thế của một nhà học giả nòng nòng là giương nào! Nay mời tiếp được của một nhà độc giả sao lực mấy bài trong bản Qui-ưu-lục của ông gửi lại, kỳ giả đọc đi đọc lại mấy lần, vẫn vách sấm rêu, nửa rêm trộng đời, mường tượng dưới bóng đèn và trên mặt giấy, như nghe tiếng hánh ngấm của Khuất-từ cùng thấy vết giọt lụy của (Giá-sanh (1); mỗi lòng cảm xúc, không khác gì kêu người chín suối giọt mà cùng nhau than trách cuộc đời.

Vậy trích một vài đoạn trong bản lục ấy mà phụ thêm mấy lời phê bình, trước tỏ cho công chúng biết cũng có người chuyên học thực dụng, nòng lòng với thời cuộc nước nhà, không phải toàn là bọn « máu lạnh » như phần đông đã tưởng; sau cũng lưu một ít sự liệu cho người sau sự tập, kéo lâu ngày mà tiêu mất chân tích đi.

Trước khi hạ lời phê bình, xin giải nghĩa hai chữ « Qui-ưu » mà tác giả nêu làm tên sách.

Qui-ưu là nghĩa thế nào? Truyện Liệt-nữ có chép rằng: « Một người con gái ở ấp Tật-Thất nước Lỗ, quá « thời » mà chưa gả chồng, dựa cột than « thờ » về chuyện vua nước Lỗ đã già mà Thái-tử còn nhỏ. « Một mù đàn bà hàng xóm « cười » rằng: Ấy là đều lo của « bọn » khanh phu kia chớ (ý nói « bọn » lo ấy là của quan trường, « chớ » không dính chi đến « mình »). Người con gái trả lời: « Không phải thế; năm trên có « con » ngựa của người khách hào « buông » cương chạy bậy, đạp « phá » rau qui trong vườn tôi, « làm » cho lợn năm tôi không « được » ăn rau qui. Nước Lỗ « mà » rùi có hoạn nạn xảy ra, « vua » tôi cha con bị nhục, thì

« bọn » phụ nữ ta tránh dàu cho « khỏi »? Nhân sự ngựa đạp vườn rau qui mà lo đến việc nguy biến trong nước, lo xa như người con gái Tật-thất kia, hiếm có thật! Vì thế người sau nói việc lo xa hay dùng chữ « Tật-thất-ưu-Lỗ » (杞 杞 憂 魯) mà ông Nguyễn-Lộ-Trạch nêu làm tên sách để gọi tâm lòng « thất phu lo việc nước ».

Bản « Qui-ưu-lục » mà chính tay ông tự chép lại có 5, 6 bài, mà quan yếu nhất là 2 bài « Thời-vụ sách thượng » và « Thời-vụ sách hạ ». Bài trước làm năm dinh sửu, Tự-đức 30 (1877), bài sau làm năm nhâm-ngọ, Tự-đức 35 (1880).

Theo lời ông chép, năm Tự-đức 30, sau cuộc Hanoi Ninh-binh thất thủ, người Pháp giao lại bốn tỉnh và giảng hòa, có sự Pháp lại kinh lâm lễ hội hòa. Năm ấy vừa gặp khoa thi hội (丁丑) có ra đề phú là « Phu sử lai (triều tu hảo hợp lễ) 富使來朝佳辰介禮賦 (thi hội triều Tự-đức, phần nhiều do vua ra đề).] Đương lúc Hà-Ninh thất thủ, cả triều vua tôi lo sợ, bản thủ bản hòa, gần như quên ăn quên ngủ, thời cuộc nguy ngập là giương nào! Thế mà người Pháp vừa bản hòa trả lại bốn tỉnh, thì vua tôi trên dưới cho là yên việc, ca vũ thái bình, nổi chánh ngoại giao, cử đề lấy lễ như cũ, xem đề phú trên thi chỉ hướng triều đình lúc bấy giờ đã tỏ ý tự mãn và du an, không thấy cuộc nguy hiểm sẽ tới sau này. Ông ta lấy làm đau lòng nên viết bài « Thời-vụ sách thượng ».

Bài ấy khá dài, trong nói nội tình ngoại (trị rất đúng với thời thế mà nhận việc giảng hòa là một việc tạm yên, cần như là phải lo phần phải mà chấn chỉnh nền nội trị (không thể dãn hết, chỉ trích đoạn trước và đoạn sau). Trước hết đặt ý uoi: « Phạm việc đời, trước việc chưa đến mà lo ngừa thì dề, việc đã xảy ra rồi mà sau mới lo cứu chữa thì khó. Cái dề không nói làm gì. Đến cái khó kia mà cứ chần chừ như nhát, không lo cứu chữa thì khó vẫn cứ khó mà đến ngày không còn chỗ làm nữa. Bệnh ung lâu năm, anh

CÁI THÂM-TRẠNG NƠI CHIẾN TRƯỜNG MỘT NGƯỜI TÀU MAO-HIỆM KHẢO-SÁT CÁC NƠI CHIẾN ĐỊA

Từ Ngô-Tùng Giang-Loan bị quân Nhật chiếm lãnh, từ người Nhật ra, ngliêm cảm người ngoài không ai được vào, có ai vào phải có giấy chứng nhận đặc biệt. Một người Tàu giả trang người Nhật vào nơi thí sát, về thuật chuyện lại làm về lý kỳ, lược kể vài chuyện như dưới:

Cách giả trang khôn khéo
« Có bọn Nhật tăng (thầy tu Nhật) ở chùa Tây-bau-nguyên chừa một Tăng đồ id chức một đoàn ủy-lạo, đi vào Ngô-Tùng lạc quau; ta (người Tàu ẩn nơi mình) thuê một chiếc xe hơi, lái trước của chùa chực đó. Không bao lâu, bọn thầy tu Nhật nhóm lại vài mươi người lên các toa xe điện cùng đi, ta mời 3 người đao ba Nhật lên xe, ta cầm lấy máy. Lúc ra đi có phát mỗi người mỗi tấm vải đỏ buộc vào cánh tay, trên tấm vải ấy có viết ba chữ « Uy-vấn - sử », ta cũng buộc tấm vải ấy, đi khắp các chỗ. Ta Tấn công viên đến Giang-loan, từ Giang-Loan đến Ngô-Tùng, tôi đi đâu, ta (người Tàu ẩn nơi mình) cũng đi theo, của ta (người Tàu ẩn nơi mình) được đi thông cả. »

Hiện trạng các miền chiến địa
« Quan miền Giang-loan, chỉ ngồi trong xe trong ra, không được xuống làm, bao nhiêu lần đài phở xá dọc dọc theo hai bên đường, không có cái nào nguyên bình. Nhà Thương hải pháp học viện hoàn toàn hư nát. Còn nhà Trung ương đại (Xem qua trang 2, cột 4)

thầy thuốc dờ lảm vớ ra, ấy là đều nguy. Mà nếu có thầy thuốc giỏi như ông Hoa đá (2) bảo rằng bệnh ấy nên mổ, thì người bệnh tất le lưỡi trơn mắt mà ngó, không dám nghe lời. Sao thế? Cái đau gấp ở trước mắt gần hơn, mà cái lung kia, óm nó mà ngồi đợi ngày vỡ chẳng? Nghe lời thầy thuốc hay mà mổ chữa chẳng? Kể nói việc nước nên tự chọn lấy một đường. Người xưa cho sự yên an là thuốc độc mà công việc tự trị cần phải kiếp thời, chính vì lẽ trên... » Sau hết nói: « Cuộc hòa ngày nay ai cũng nhận là việc « chẳng đúng » song cũng phải sớm lo liệu thế nào để ngày sau có chỗ « đứng được ». Không thể, nay nói chẳng được dừng, mai cũng nói chẳng được dừng, ngày dờn, tháng chừa, cho đến ngày không chỗ đứng nữa thì chỉ chổng theo cái đầu xe Ấn-độ và Lữ-Tống (Phi-luật-tân) mà thôi... »

(Còn nữa)

1) Khuất nguyên là tôi trong nước ở, đàu lòng việc nước vừa đi vừa ngắm, tức giận mà tự trầm mình bởi sông Trường-Giả nghi, một tay thiếu niên không khác đời Hán, đáng sách trị sa cho vua Văn-đế than khóc việc đời.

2) Hoa đá là thầy thuốc tinh nghệ mà xã, đời Tam quốc.

CHUYÊN ĐỜI Cái gì đáng sợ nhất?

Đời bây giờ là cái đời khoa học, không một đứu gì mà họ không bày ra cách chế ngự được. Thế mà có một cái họ chưa chế ngự được: cái lưỡi. « Lưỡi không xương nhiều đều lái léo ». Mà thật vậy. Hàng nào ông Esope thơ xưa khi còn ở với chủ là Xanthus, muốn nghịch chơi, bỡn nọ có mời qui khách, phủ sai đi mua đồ ăn dọn tiệc. Ông đi chợ mua toàn là lưỡi: lưỡi trâu, lưỡi bò, lưỡi lợn, (lưỡi dê... không có một món gì là không phải lưỡi. Chủ tức mình hỏi, thì ông ta trả lời rằng: trong đời, không gì qui bằng lưỡi, nhờ lưỡi mà loài người được thông hiểu nhau, lại truyền bá được tư tưởng hay, ý kiến tốt, gây dựng cuộc văn minh, xây nên cho đại tinh bôn... Ông Xanthus tức mình, bỡn saulại bảo mua vật gì xấu hơn hết mà dọn ăn. Ông Esope lại mua lưỡi nữa! Lần này ông ta lại cắt nghĩa cho lưỡi là xấu nhất, bao nhiêu sự oán cứu, bao nhiêu những đau phi vì cũng do lưỡi cấu tạo, lưỡi gây ra chiến tranh, lưỡi sinh ra cấu địch... Có ngựa người ra không! Đẻ đản cái tốt nhất lại trở ra cái xấu nhất!

Nhưng nói vậy chớ lưỡi cũng có nhiều lợi ích. Anh em anh em ở trong nội, đi sau con trâu Xe với con bò Bình, suốt ngày cứ « hò ri » với « hò tào » « vi » với « thà », thì cái lưỡi của anh có tốt xấu cũng không đến lợi hại cho người khác là bao nhiêu. Nứt đản mà ảnh hưởng lên cái địa vị ông xã, coi ngó trong một làng, thì cái lưỡi ảnh đã thấy lợi hại trong cả làng ấy. Đó là mới nói đến bực làng. Nay nói qua cái bực đại biểu của dân trong một hạt, thì mấy tức thị không xương kia lại còn lợi hại cách khác to tát hơn. May gặp cái lưỡi tốt thì nó bày tỏ tất cả nguyện vọng của dân, chuyên đạt lên đến nhà có quyền trách, thì nhân dân được nhờ; mà rùi gặp cái lưỡi « trặt búa », sẵn mồm rợu với khối thông dụng của nhân dân thì nhân dân phải chịu khổ.

Lưu-hân

Tha thuê cũ và hoàn kỳ thuê mới

Nhân lúc kinh tế khủng hoảng này, dân nghèo chạy cho đủ số tiền thuê không dễ dàng gì. Quan Thống Đốc Nam-kỳ biết rõ tình thế ấy, có gọi tờ thông sức cho các quan Tham biện các hạt rằng: không bắt buộc ai phải đóng món thuê cũ từ năm 1930 về trước; còn những người đóng thuê mới sẽ được cho triển lại một kỳ hạn là hai tháng.

Trong Nam-kỳ là nơi có tiếng « dễ làm ăn » ở xứ ta; thường thường dân Trung-kỳ cũng kéo vào trong ấy làm thuê làm mướn để kiếm tiền về đóng thuế. Năm nay trong Nam mà còn khó kiếm tiền, quan trên phải hoãn kỳ hạn thuê lại, huống gì ở xứ đồng khô hạn có cháy như miền Trung-kỳ ta! Về vụ thuê này, cũng mong quan trên triển hạn cho dài kỳ định dân gian có thì giờ mà lo chạy.

(Còn nữa)

1) Khuất nguyên là tôi trong nước ở, đàu lòng việc nước vừa đi vừa ngắm, tức giận mà tự trầm mình bởi sông Trường-Giả nghi, một tay thiếu niên không khác đời Hán, đáng sách trị sa cho vua Văn-đế than khóc việc đời.

2) Hoa đá là thầy thuốc tinh nghệ mà xã, đời Tam quốc.

ETABLISSEMENTS BOY-LANDRY

Place du Théâtre — SAIGON
Boul. Rollandes et Henri-Rivière — HANOI
Boul. Paul-Bert — HAIPHONG
THAKHEK — LAOS

Vì mua buôn tại Tây nên bán Chi-
điêm của chúng tôi ở Đông-Pháp

BAO GIỜ

cũng có thể hiện các quý-vị
được những hàng thật

THƯỢNG HẠO HẠNG

mà giá lại

RẤT RẺ

MỘT CÁI GƯƠNG NHÂN-CÁCH PHỤ-NỮ

PHẦN ĐÀU VÀ CHỨC NGHIỆP

trên đường sinh-hoạt

Lời tự-thuật của Lu-nhi phu-nhân (người Pháp)
lúc sang du-lịch bên Mỹ

Lời mở đầu — Vấn đề phụ nữ thực hiện là sản vật của cuộc phụ nữ vận động khoảng Cận đại; địa vị phụ nữ trên kinh tế và xã hội, nhân đó trở ra một cái về mới, mà chức nghiệp phụ nữ và đại học nữ giới, hiện xã hội đều phải công nhận. Chữ « thực hiện » đây, không những chỉ một việc thành công trên nền kinh tế mà thôi, gồm cả chức nghiệp và mỹ thuật ở trong nữa.

Quan niệm phụ nữ xưa nay trọng như là làm chủ được mặt hiện vật giới, đây là một phần nhân cách trọng yếu, song nhân cách phụ nữ ngày nay lại cần phải cạnh tranh nữa. Cạnh tranh không chỉ vấn đề sinh hoạt mà thôi, lại cần phải có tinh thần phấn đấu, đánh đổ cái bờ vực hạn chế của phong tục tập quán hủ lậu ngày xưa. Nói tóm một câu là làm thế nào cho đạt cái mục đích « tự lập ».

1) Lịch sử Lu-Nhi phu-nhân. — Ta sang nước Mỹ lần này (lời bà thuật) là vì thiếu niên phụ nữ mà tra đến đặt tin tức, vậy ta xin đem chi nguyện, sự cạnh tranh và sự thành công trong đời ta, thuật cho các bạn nghe. Ta tin chắc rằng lịch sử ta có bổ ích cho chị em nước Mỹ này:

Làm thân dân bà, cứ chịu trôi buộc như người tù, như con heo người khác mà sống, bần hàn trong một cái phạm vi đã chỉ định đặc biệt ở đây là nên đã phá cái phạm vi ấy mà mở đường sinh hoạt tự do của mình ra.

Ấy hai câu hỏi trên chính là hai ngã đường mà lúc đầu ta đương lựa chọn. Ta quyết chí theo con đường tự do sinh hoạt mà lo làm thế nào cho thực hiện. Gia tộc ta là nhà bảo thủ thời xưa, ta tự mình ngăn ngừa, cho khỏi nhiệm cái thói quen ấy.

Ta từng ở thành Luân-đôn một năm, học tiếng Anh và phổ-thông giáo dục. Trong một năm ấy, quan niệm mới và tư tưởng độc lập, đều từ đó nảy ra được nhiều đến lạ.

Ta vẫn yêu tự do, nhưng không muốn tự do mà làm mất cái địa vị sản có của mình: Bởi với gia đình, bằng hữu, và những người đồng giai cấp trong xã hội, không muốn động chạm đến. Bởi vậy muốn được tự do phải làm con đường mới mà không thể làm nghề công và thương. Vì nếu mình làm nghề ấy thì người ta cho mình là xu lợi mà chỉ trích này nọ phải bị đương ra ngoài xã hội mình đương ở đây.

(Chữ này là bài nói cái hoàn cảnh riêng của bà, các bạn nghề nghiệp lúc đầu khó khăn như thế, chứ không phải kinh nghiệm công thương đâu.)

Vậy thì ta sẽ làm có giáo chăng?

Không được, vì làm có giáo phải học trải một thời hạn khá dài, lại chỉ hạn đến 18 tuổi, mà tuổi đời lâu quá rồi! Tự xét công việc mình làm được ít ỏi như thế, ta có ý muốn làm một chức kiểm tra viên kỹ sư ở các bộ chính phủ. Vì chức kiểm tra kỹ ngoài giáo dục chuyên môn ra, cần có tư cách trầm tĩnh ôn hòa nên dùng bạn phụ nữ. Ấy là chức nghiệp xứng hợp với ta. Song kiểm tra viên kỹ sư là nghề viên chức có ít mà thông thường như để riêng cho vợ và con gái của các người có công với nhà nước được sung vào.

Ta bình sinh vẫn có cái hứng vị làm người phụ nữ xã hội, đối với sự nghiệp từ thiện thường quan tâm đến. Đương khoảng từ thiện khuyến công trường ở Paris thành hào, ta tình làm việc, song vì không có địa vị thích đáng nên thôi không làm. Sự nghiệp ấy ta vẫn thích, song không muốn lấy đó làm kế sinh hoạt.

II) Quyết chí đi thi làm lao động kiểm tra viên. — Sau đó, ta nghe có cái chức « lao động kiểm tra viên ». Chức ấy mới đặt năm 1893, dùng cách thi mà bỏ vào. Tư cách chức ấy thế nào thì ta có thể gắng được, song chức vụ thì khó nhọc, phải là người đàn bà thế vóc mạnh mẽ và nghiêm nghị mới gánh nổi. Về mặt công nhàn mà nói, có lẽ công việc này, có lẽ oán trách lời thôi. Còn về bên chủ thuê, có lẽ khó báo, có lẽ quyết, và có lẽ buộc mình phải thi cách cung kính vô lý bất kham nữa kia. Bởi thế nên không phải người gồm cả đạo đức, trí thức và thể phách thì không kham được chức vụ ấy. Ta đã biết các chức vị độc lập ấy, quyết ý như đi làm cho được mới ưng bụng. Chức ấy rất hiếm, toàn cả nước Pháp lúc bấy giờ chỉ có 17 người, đều không có viên nào chết hoặc từ chức thì không có người trống, song ta không nghĩ lòng chút nào.

Một ngày kia, ta cùng mẹ ta ở ngoài về, mua một tờ báo, xem thấy có mục nói nghề kiểm tra viên kỹ thuật của người, sẽ mở cuộc thi. Ta rất lấy làm mừng, như con chim được ra lồng, đêm ấy nằm không ngủ, ta quyết rằng lần này không tranh đua chức này thì chỉ còn có cái chết, có ý lo ngại. Sáng ngày đi dò hỏi tin tức cho biết chương trình thi thế nào. Tại thời viên nhà nước đã sách chọn cho người ứng thi xem đọc, và có hai thầy giáo cố vấn, ta liền vào thợ nghiệp. Có hai cách dự bị về việc thi:

Việc Thê-gioi

TÌNH HÌNH THƯƠNG-HẢI
Cuộc tổng bãi công của các công nhân sự số giấy thép

Bắc - kinh, 23 mai. — Cuộc tổng bãi công của các công nhân sự số giấy thép ở Thượng-hải, nay đã lan ra đến Bắc-kinh và Thiên-tân. Các nhà giấy thép đều đóng cửa hết.

Tướng Bạch xuyên vẫn còn sống
Thượng-hải, 24 mai. — Trái với tin của tờ báo lãnh sự Nhật buổi mai hôm nay, tướng Bạch xuyên vẫn còn sống. Báo giới Nhật ở Thượng-hải đang tin rằng tướng Bạch xuyên có tuyên bố rằng nếu người Trung-hoa không giữ ý theo hiệp định hòa ở mai, thì người Nhật lại đưa quân đến Thượng-hải lại.

CHÍNH SÁCH GỒM NUỐT MÀN-CHÂU CỦA NGƯỜI NHẬT

Một viên lãnh sự Trung tại Nhật phát biểu một bài luận, chỉ ra rằng ở Mãn-Mông lập thành một cái nước độc lập thân thiện với Nhật bản, để kết với Quốc-liên hiệp đồng bảo chương, nghĩa là lợi dụng Quốc-liên để khiến chế độ Nga và Mỹ, lại gần trở nước Tàu và đường phố phục lập thể. Cái chính sách này rất là thâm hiểm, không đúng về lý do kẻ thù lòng ghen ghét của thế giới mà xoay ngoặt giao, người Nhật cũng quyết tâm như!

Lại một tờ ngoại giao thời báo Nhật phát biểu chính sách đối với Trung-hoa đại khái nói đến với Âu-Mỹ thì tuyên truyền sự nội loạn và bài ngoại của Trung-hoa, đối với Trung-hoa thì nghiêng hợp tâm lý nhà dân để dọa họ quân phiệt, chủ trương khuyến liệt cường quân liên các của bên Trung-hoa như Thiên-tân, Thượng-hải, Thanh-đạo, Hán-khẩu, Hs-môn v. v. không cho Trung-hoa trú quân.

TÌNH HÌNH CHÍNH TRỊ NƯỚC PHÁP
Việc lập Nội-các mới

Paris, 23 mai. — Trong cuộc tiếp chuyện quan Tổng-lãnh và hai ông Tardieu và Flandin hôm nay, ông Herriot, lãnh tụ đảng cấp tiến, sẽ có dịp nói về những vấn đề ngoại giao và tin bình nội trị. Trước đây, quan Tổng-lãnh có mời ông Herriot đến làm lần rồi, vậy thì lần này mới đến có nghĩa là đã trao cho công việc lập Nội-các mới.

Trong khi chờ cho có Nội các mới

Paris, 24 mai. — Có tin rằng nhiều ông nghị viên cấp tiến mới được trưng cử, trước không dùng vào số của đảng xã hội cấp tiến, nay xin nhập vào đảng ấy. Nhiều người trong số phái cấp tiến, phải chờ mấy ông nghị viên như tướng Lathala, Franklin-Bouillon, Morisand và Riche, vì sự bất bình với những phái viên khác — sự bất bình, gây ra trong kỳ tổng tuyển cử vừa rồi — muốn ra lập một phái riêng gọi là Cấp-tiến độc lập. Phái này sẽ hợp tác với bất kỳ chính phủ nào mà không có đảng xã hội hiệp tác với. Tả phái cấp tiến, có lẽ do ông Tardieu đứng đầu, sẽ có thêm được phái viên trong những người của phái cấp tiến xã hội sắp tiến ta. Thế là phái xã hội cấp tiến sẽ được 117 người, và 10 phái chính trị trong hạ nghị viện sẽ thay đổi nhiều.

SAU VỤ HÀNH-THỊCH QUAN
THÔNG LÍNH DOUMER

Paris, 20 mai (Rad. dép.) — Quan Thâm văn Purgery trong vụ Gorguloff, có bởi mấy người làm chứng thì ai nấy cũng nhận biết Gorguloff là một tay công sản đáng ghét, và đã tương tự nhiều tên khác nhau.

Tờ báo Anh « Daily Sketch » đăng tin rằng Gorguloff là một thám tử của Công-an cục Tô-Ngê, đã 5 lần sang Anh trong mấy năm gần đây. Chính anh và đồng bọn một lần đi công sản ở Glasgow sát 3 ông vua, 2 ông thông-lãnh, 1 ông kinh lược và mấy ông thủ tướng. Công tố báo ấy nói rằng chính Gorguloff đã gây ra cuộc biến động công sản ở Nam-Mỹ vừa rồi.

(Xem qua trang 4, cột 4)

1/ là chính thức thợ khóa (ngoài là những khóa phải tới học tại đây); 2/ là ở nhà tự học tập lấy. Khóa thứ nhất xong, ta tự biết là làm được. Còn khóa tự học thì ta gắng sức không trễ nhấc chút nào. Những khóa ọc chung, ta cũng lập như kẻ khác, còn khoa học riêng thì ta học như ở nhà.

Ngành kỹ thuật chỉ có 3 mà dự thì đến trên 400 người. Ta lập tâm quyết tập đủ các khoa thì nghiệp. — Cách thi lúc bấy giờ khó khăn như thế, các em ít tuổi cũng nên biết — người dự thì đó, phần nhiều, nào là triết học, nào là khoa học, và văn học bác sĩ. Ta tuy là một người đã chịu giáo dục từ nhỏ, nhưng đưa caen với bạn phụ nữ học văn yên tâm kia, thật là khó khăn hơn, song ta chỉ có cái chí khí hăm hở thắng thì mà thôi.

(Còn nữa)
Hải-Âu dịch thuật

Cái thân trạng nội chiếu trường

(Tiếp theo trang trước)

học thường học lựa chỉ còn một cái của trước; trên làm bằng trước cửa, chữ « Thương » đã rơi dần mất, chỉ còn chữ « Trung » ương đại học học viện. Ngoài ra thì thấy quân Nhật dâng màn trời mây chũm để cho quân lính ở. Khó khăn bấy nhiêu, không người cũng vắng vẻ lắm, thành thoảng thấy là có « mặt trời » phát phời nơi tiếng dõ.

Xe đi mau chóng tới bên Thảo-Tân, hai bên là tro tàn gạch vỡ, duy có hai Thế giới Phật giáo và Quan âm đưng còn nguyên. Cái cầu Thảo-Tân mà quân ta phá hủy lúc rút quân, người Nhật nhân trụ củ mà tu trúc lại, đổi tên là « Kim-trạch-khâu » đầu cầu dựng một cái bia gỗ, trên có khắc mấy chữ: « Ngày 7 tháng 3 năm Chiêu-hóa thứ 7. Đi vài đoạn hãy có bạn nông dân làm ruộng. trong có người đeo cái loa kêu có mấy chữ: « địa phương duy trì hội » là người giám đốc bạn dân kia, xem bộ ngạo mạn lắm!

Tôi Ng. Tùng, ta có dịp nói chuyện với bạn cư dân, ta vào một nhà vắng vẻ, xem như nhà không người, bước tới trông thấy có một người già, hai người trẻ, thấy ta thì vài lời chào đầu sạt đất, xét thái độ họ là thân ta làm người Nhật, sự có thể thiệt hại nên kính lễ như như thế. Sau ta nói không phải người Nhật, nhưng họ vẫn không tin, một người nói: « Đương đương tiền sinh tử, Đương đương quân Nhật tới (người Tàu gọi Nhật là Đương đương), sau nghe kỹ tiếng nói, biết ta là người Tàu mới nói thiệt tình: « em ta một người đầu, hai người con gái tháng trước bị bắt đem đi đầu, ngày nay chưa thấy về! »

Một bộ pháo đài Ngô Tùng

« Trước sau pháo đài chia làm 2 hàng có 6 cửa đại súng lớn và nhỏ; dưới có hầm kín, kiến trúc rất kỹ càng, có 13 vị trọng pháo, hiện súng ấy bị phá vỡ không còn cái nao nguyên. Người quan binh Nhật nói sau khi chiếm pháo đài rồi mới dùng bom mà phá, chứ trước kia không việc gì. Một đầu lên là dưới hầm có súng đạn rất nhiều. Ineo lời quan binh Nhật, thì đạn còn 1500 phát. Qui mô pháo đài kiến trúc rất đẹp, các sắp đặt phòng bị rất tinh xảo, không thua gì pháo đài Nhật như quan Tàu tuyệt lòng chứng cứ thì bắn phát nào trúng phát ấy, bình hạm, Nhật không lấy gì vượt qua sông trước mặt pháo đài được một bước, nhưng không rõ quân Tàu dụng ý thế nào mà không bắn. Ta nghe câu ấy thật là đau lòng!

linh hình huyện Bửu Sơn nay thành ra một cái thành phố quân dụng của người Nhật, nhà trường tiểu học thì làm chường ngựa, ban ghế thì làm chỗ quán lính ngồi ăn. Thủ phủ là trên các bức tường dân lấy những câu khẩu hiệu: « Quân Nhật hăm dưng vương đạo mà tự nước, quân Trung quốc bại nước! v. v. »

Buổi chiều 5 giờ đã hạ lệnh giới nghiêm, các nơi đều có lính tuần tra kiểm tra kẻ hành nhân .....
Xem nhà mọo hiểm khảo sát lược thuật trên, thăm hướng ở các nơi, chiến trường nghe cũng đau xót. Thế mà những kẻ gây cuộc giết người để tìm mối lợi, có khi nào họ chữa cho đâu! K. Q.

QUAN-HẢI TÙNG-THU

sẽ xuất-bản

1) NHẬT-NÂN VỚI TRUNG-HOA, 2) ĐỊA-VỊ NGƯỜI ĐÀN BÀ VIỆT-NAM, 3) NỖI CHUYỀN VĂN-CHƯƠNG. (Còn nữa)

SỐT RẾT!..

NGÀ NƯỚC!..

« Ai bị sốt rét? Ai bị ngã nước? Hãy viết thư về hiệu SINE-HUY 44 Maréchal Foch Vientiane mua ngay 2 liều thuốc PHÁT-LẠNH PHÁT-NHIỆT mà dùng, mỗi liều giá một hào rưỡi, bệnh nặng lắm chỉ dùng 2 liều, 4 liều là cũng; nếu ai dùng không khỏi, bản hiệu xin cam-đoan trả tiền lại. (Thuốc này đã phân phát tại phòng Thí-nghiệm Đông-dương Hanoi).

VIỆC TRONG NƯỚC

HUẾ

Mỗi từ tâm của một cậu bé

Nạn bão lụt ở phía Nam Trung-kỳ làm cho thành phố mỹ lệ trở thành gò ghềnh gạch ngói, nhiều người sum sê tan lành, người chết của bao hàng hà sa số; đóm một tờ báo ra xem, không từ nào là không là cái cảnh thảm tâm ấy! Bởi vậy các thầy giáo ở các trường cũng có mở cuộc quyên tiền, tầy lòng từ thiện của học trò để giúp vào việc nghĩa.

Tại trường Paul-Bert có một cậu bé nghe nói việc nghĩa nhưng trong túi chỉ còn 0\$10. ít còn hơn không trong, cậu ta tự nguyện đem ký vào sổ quyên. Ký xong, về nhà nghĩ rằng số tiền ấy ít quá! Nhưng làm sao có nữa? Cậu bé xách một tờ báo ra đọc cho ông nội nghe qua cái cảnh tượng thảm của bà con trong Nam, hầu kêu gọi lòng ông, kiếm thêm nhiều ít. Quả nhiên, nghe hết bài báo, ông nội cậu liền móc túi ra một đồng bạc bao cung vào việc nghĩa. Đẳng khen thay!

Chợ vợ mà lăm

Năm nay trong học giới chốn Thành-kinh có xảy ra một việc mới: mấy thầy đồ giáo trường Bì-thê (Ecoles Primaires) có xin quan trên mở một cuộc thi về khoa luân-lý bằng quốc văn cho học sinh ở các lớp nhũt. Mục đích? — một đáng là khuyến khích các cậu bé phá, găm vào lòng những câu châm-ngôn của các bậc hiền triết (vì một đáng là lập luận cho các cậu về môn văn xuôi quốc-ngữ. Về phần thưởng thì mấy thầy thân hành tới các quan, các nhà thân hào, cũng các phụ huynh đặng xin phần thưởng riêng về phát cho mấy trò trường tuyền.

Sách xin về được bọn bề và rất có nhiều sách có giá trị. Thế mà nghe nói bình như có lệnh truyền trích cho mỗi trò thì được một ít, còn bao nhiêu sẽ phát đi các trường ở-dã (Ecoles élémentaires) trong hạt Thừa-tiên.

Quả như vậy thì có ba đều bất hợp:

1) Phần thưởng những học trò thì được phát ít đi mà bị vơ vạc bấy lâu thành ra mong tưởng.

2) Những sách thưởng có nhiều sách lý thuyết quá cao đem phát cho học trò các huyện thì có ích gì!

SÁCH THUỐC TỐT

Là bộ « Y-HỌC TÙNG-THU »

Vì bộ này có vẻ đủ bản thảo các vị thuốc và thân thể người, nói rõ tính chất của thuốc là để cứu bệnh cứu người, chữa đủ các bệnh (không thiếu một bệnh gì) thật là một bộ sách quý nhất cho đời người, không cần phải nói khác ai cũng biết ngay. Vì sách in bằng chữ quốc-ngữ lại có phụ thêm mục-lục các vị thuốc bằng chữ Hán dịch ra quốc-ngữ cho dân bà trẻ con cũng có thể dễ dàng được. Còn khổ giấy bằng người có bệnh mà bị những nỗi khàn của các thầy lang? Vì bộ sách này không những là mỗi nhà phải có một bộ, đến các thầy lang cũng nên có để mà dùng nữa. Bộ này của NGUYỄN-AN-NHIÊN tiền sinh thì nghiêm và biên thuật, mỗi quyển giá 0p50 cuốn 0p20 (đã có số 4) gửi contre-remboursement, gửi lì tem thư trước. Mua buôn mua lẻ, thơ và maudat để cho nhà xuất bản như dưới đây:

NHẬT-NAM THU-QUÂN
25 - Phố Hàng Bông - 25
- HANOI -

Ai muốn...

tại hiệu VÂN-MINH mời bạn
chở một thứ thuốc trà « VÂN-MINH » vừa ngon vừa rẻ. Ai muốn mua si mua lẻ, hay muốn làm Đại lý, xin gửi thơ thương lượng.

Kính cáo,
Maison VÂN-MINH
Village Ngọc đôi
poste
(NORD-ANNAM) PHŨ-NGHĨA

3) Một đứa nên nợ là đối với các nhà hảo tâm và các học sinh, các thầy đồ giáo thật khó lòng mà biện bạch cho xuôi.

Thực sự thế nào chưa rõ, tất các nhà có trách nhiệm sẽ giải quyết một cách ôn hòa hơn.

Lô-Gic

Bà hỏa mua thịt quay!

Lúc 3 giờ sáng, ngày 26-5, một ngọn lửa vô tình đã cất lên tàn hủy cả một số nhà tranh của chủ Thằng (thợ quay heo), về phường Thái-trạch, phía trong cửa Đông-ba chừng 200 thước tây. Bà con heo mua về chưa quay đều công cho Bà hỏa cả, của cải chỉ khăn được một ít mà thôi. Ngọn lửa lại lan qua hủy một mái nhà ngoài ở gần đó nữa.

Khí nghe lửa bốc lên, ai nấy đều tiếp cứu, trên Hộ thành cũng có cỗ lính và đem đồ xuống cứu; nhưng đến nơi thì ngọn lửa đã tắt đời nào rồi, vô bổ!

Vì nhà cháy, hỏa, không nhập xác thế mà chủ Thằng kia lại bị quan Đê Hộ-thành quở và bắt ra đánh cho mấy cây, thảm!

Ph. V.
HÀ-TINH

Hai đứa thỉnh cầu.

Chúng tôi là dân làng Tiên-linh, «non Thuê-tân», tỉnh Hs-an. phủ Hưng nguyên, vì nông giống đao (Xem tiếp trang ba cột 8)

Nên chú ý rằng:

HIỆU BẢO CHẾ THÁI-QUANG-KHIẾT

ở QUINHON

Bản thuốc đã tốt mà rẻ, Chẩn đầu nào cũng có thuốc bên này lại cả, nên thuốc được mới luôn. Ở xa mua gửi hết tức máu.

AI CỎ

Bạch-Thần-Trùng?

Trùng như sọ mít, xin cứ hỏi mua nơi M. NGUYỄN-THUNG - THÂM Quảng Đông tại Huế. Thuốc trị rất thần hiệu, không phải tin nhiều.

Xin đoán rằng ai uống thuốc ấy mà trúng không ra, không lành bệnh thì cứ viết thư nói, chúng tôi sẽ hoàn tiền lại ngay, giá hai hộp vừa uống là 1\$30. Ai mua buôn từ 20 hộp trở lên xin tính hoa hồng 25%. Ai giới thiệu đ. được 15 người mua xin tính hoa hồng 25%. Bán mua theo cách nhận hóa giao ngân.

